IT-TNAX IL-APPOSTLU MAGĦŻULA MINN KRISTU

Fr Charles Buttiġieġ

Il-Missjoni ta' l-Appostli

Il-kelma 'appostlu' ġejja mill-verb Grieg 'apostello' li jfisser 'jibgħat'. Anke il-verb Ebrajk 'xaluah' għandu l-istess tifsira; infatti fil-Malti għandna l-kelma 'rasul' li tfisser 'messaġġier' u li għandha affinita` mal-verb Lhudi. It-tnax il-appostlu kienu tassew 'mibgħutin' minn Kristu

sabiex ixandru l-Bxara t-Tajba tiegħu. Kollha kienu bnedmin semplici u ordinarji, imma laqgħu s-sejħa ta' Kristu, imxew miegħu u wara bdew jgħallmu f'ismu u jwettqu għeġubijiet kbar, li xerrdu l-Knisja mad-dinja kollha. Fit-Testment il-Ġdid insibu erba' listi ta' l-ismijiet ta' l-Appostli, dejjem maqsumin fi tliet gruppi ta' erbgħa. Dawn l-ismijiet insibuhom f'Mt 10:2-4; f'Mk 3:16-19; f'Lq 6:14-16 u f'Atti 1:13. San Ġwanni fir-raba' evanġelju ma jagħti l-ebda lista, iżda jsemmi 'it-Tnax' darbtejn f'6:67 u f'20:24 u jagħtina ħafna tagħrif dwar l-appostli. Anke l-Atti ta' l-Appstli huwa sors importanti fejn insibu ħafna tagħrif dwarhom. Il-kittieba tal-ewwel sekli tal-knisja ukoll ikomplu jagħtuna ħafna tagħrif.

L-Ewwel Grupp ta' l-Appostli

Fl-ewwel grupp ta' l-appostli nsibu dejjem l-ewwel wieħed lil Pietru; imbagħad lil Andrija; lil Ġakbu u lil Ġwanni.

SAN PIETRU:

Ġesù biddel l-isem ta' Xmun bin Ġona għal Pietru (isem li jfisser 'blata'; bl-aramajk: 'kefa'; bil-grieg: 'petra'). Pietru kien miżżewweġ u sajjied fil-għadira ta' Tiberija fil-Galilija; kien minn Betsajda u wara mar joqgħod f'Kafarnahum u Kristu għażlu biex ikun l-Ewwel Kap tal-Knisja u fadalu f'idejh l-imfietaħ tas-Saltna. Huwa għaraf lil Kristu bħala l-Messija fl-istqarrija tal-fidi tiegħu f'Cesarija ta' Filippi: "Inti l-Messija…" (Mk 8:29). Kien dejjem ma' Ġesù fl-iktar mumenti partikolari bħal dak tat-Trasfigurazzjoni u tal-Ġetsemani. Bħala bniedem dgħajjef ċaħad lil Kristu fil-passjoni għal tliet darbiet imma mill-ewwel nidem. Għandna żewġ ittri kanonici minn tiegħu. Huwa ppriedka fil-Palestina, f'Antijokja tas-Sirja fejn kien l-ewwel isqof ta' din il-komunita`, fl-Asja Minuri, fil-Grecja u wara sar Isqof ta' Ruma u l-Ewwel Papa. Ħa l-martirju f'Ruma bit-tislib b'rasu 'l isfel madwar is-sena 64 w.K. Il-qabar tiegħu jinsab taħt l-artal tal-Bażilika tal-Vatikan. Il-Festa liturġika tiegħu hija flimkien ma' San Pawl l-Appostlu tal-Ġnus, fid-29 ta' Ġunju.

SANT'ANDRIJA:

Andrija jew Indri` kien ħu Pietru, kien ukoll sajjied u qabel ma ltaqa' ma' Kristu kien dixxiplu ta' Ġwanni l-Battista. Meqjus fil-lvant bħala l-'protoclete', jiġifieri l-ewwel wieħed imsejjaħ minn Kristu. Infatti skont San Ġwann ikun huwa li jintroduci lil ħuh Pietru ma' Kristu: "Sibna l-Messija" (Ġw 1:41). Kien hu ukoll li ressaq lejn Ġesù it-tifel li kellu l-ħames ħobżiet u żewġ ħutiet għat-tkattir tal-ħobż (ara Ġw 6:1-15). Ippriedka fl-Asja Minuri u fl-Asja ta' dak iż-żmien.

Ħa l-martirju f'Patras fil-Grecja billi ssallab fuq salib forma ta' 'X' (crux decussata), madwar is-sena 69 w.K. Għandu qima kbira fil-Knisja ta' Konstantinopli u fil-Knejjes kollha tal-Lvant, kif ukoll fil-Gran Brittanja. Il-festa tiegħu hija fit-30 ta' Novembru.

SAN ĠAKBU:
Ġabku, bin Żebedew u ħu San Ġwann l-Evanġelista, hu meqjus bħala l-ewwel appostlu li ħa l-martirju. L-isem ġej minn 'Iakobos' li huwa forma griega ta' l-isem 'Ġakobb' u hu msejjaħ 'il-Kbir' biex jiddifferenzjawh minn Ġakbu l-ieħor l-appostlu. Kien sajjied fil-Għadira tal-Galilija u flimkien ma' ħuh ġie imsejjaħ minn Kristu bħala 'Boanerges' jiġifieri 'ulied ir-ragħad' (ara Mk 3:17). Kien qabel dixxiplu tal-Battista. Preżenti hu ukoll fit-Trasfigurazzjoni u fil-Ġetsemani. Ippriedka fil-Palestina u skont it-tradizzjoni anke fi Spanja. Ħa l-martirju bil-qtugħ tar-ras fis-sena 44 w.K. minn Erodi Agrippa I, neputi ta' Erodi l-Kbir (ara Atti 12:1-2). Il-fdalijiet tiegħu jinsabu fil-post ta' pellegrinaġġi kbar ta' Santiago de Compostella fi Spanja. Il-festa tiegħu hija fil-25 ta' Lulju.

SAN ĠWANN:
Ġwanni ħu Ġabku, huwa meqjus bħala d-dixxiplu l-maħbub ta' Ġesù u dan għaliex kien għadu żagħżugħ meta ġie msejjaħ u għalhekk kellu bżonn attenzjoni partikolari. Kien sajjied flimkien ma ħuh u missieru. Kien imqabbad minn Ġesù biex flimkien ma' Pietru jipprepara għall-aħħar ċena. L-uniku wieħed mill-appostli kollha li baqa' preżenti fil-ġrajja tal-Passjoni fejn minn fuq is-salib Ġesù jafdalu lill-Madonna bħala ommu (ara Ġw 19:27). Flimkien ma' Pietru mar ħdejn il-qabar ta' Kristu. Kien appostlu prominenti fil-bidu tal-Knisja. Huwa ppriedka fis-Samarija, fil-Grecja u fl-Asja Minuri. Kiteb ir-raba' evanġejlu, tliet ittri u l-Apokalissi. Ġie meħlus mill-martirju meta tefgħuh fiż-żejt jagħli u ma ġralu xejn u ġie eżiljat ukoll fuq il-gżira ta' Patmos fil-Grecja. Miet f'eta` avvanzata ħafna ġewwa Efesu fit-Turkija madwar is-sena 100 w.K. Huwa cert li ma mietx martri. Il-festa tiegħu hija fis-27 ta' Dicembru.

It-Tieni Grupp

Fit-tieni grupp fil-lista ta' l-appostli nsibu lil Filippu; lil Bartilmew; lil Tumas u lil Mattew.

SAN FILIPPU:
Filippu hu ukoll sajjied minn Betsajda. Qabel kien ukoll dixxiplu tal-Battista u huwa wieħed minn tal-bidu li mxew wara Ġesù kif jurina Ġw 1:43. Ikun huwa lil jintroduci lil Natanjel ma' Kristu: "Sibna lil dak li fuqu kitbu Mose` fil-Liġi u l-Profeti fil-kotba tagħhom. Ġesù minn Nażaret bin Ġużeppi"..."Ejja u ara" (Ġw 1:45-46). Kif ukoll għen lil xi griegi f'Ġerusalemm qabel il-Passjoni sabiex jiltaqgħu ma' Kristu: "Dawn marru

għand Filippu u talbuh: 'Sinjur, nixtiequ naraw lil Ġesù'. Filippu mar jgħid lil Indri`, u mbagħad Indri` u Filippu marru jgħidu lil Ġesù" (Ġw 12:20-22). Skond it-tradizzjoni huwa ppriedka fl-Asja Minuri, fil-Grecja, u anke fi Franża. Ħa l-martirju skont xi uħud permezz tat-tislib fuq salib għoli f'Hierapolis ġewwa t-Turkija. Oħrajn isostnu li ġie mħaġġar. Il-fdalijiet tiegħu jinsabu fil-Bażilika tat-Tnax il-Appostli ġewwa Ruma. Il-festa tiegħu hija fit-3 ta' Mejju flimkien ma' San Ġakbu ż-Żgħir.

SAN BARTILMEW:
Bartilmew hu msejjaħ Natanjel fil-evanġelju ta' San Ġwann. Kien minn Kana tal-Galilija u ġie mfaħħar minn Ġesù meta rah l-ewwel darba: "Ara, dan tassew wieħed minn Iżrael li jixraqlu dan l-isem; ma hemm ebda qerq fih" (Ġw 1:47). Huwa jistqarr lil Ġesù: "Mgħallem, int l-Iben ta' Alla, int is-Sultan ta' Israel" (Ġw 1:49). Huwa ppriedka f'Ġerusalemm, fl-Asja Minuri, fl-Armenja, fil-Persja u anke skont xi uħud fl-Indja. Ħa l-martirju f'Derbend fl-Armenja billi tqaxxar ħaj. Il-fdalijiet tiegħu jinsabu fil-knisja ta' San Bartilmew f'Ruma fuq il-gżira tat-Tevere fejn inġiebu hemm mill-imperatur Otto III fis-sena 983. Il-festa tiegħu hija fl-24 ta' Awissu.

SAN TUMAS:
Tumas imsejjaħ 'Didimus' li bil-grieg tfisser 'it-Tewmi'. L-'appostlu tad-dubji' kif tħobb tlaqqmu t-tradizzjoni għaliex ma emminx mill-ewwel fil-qawmien ta' Kristu: "Jekk ma narax f'idejh il-marka ta' l-imsiemer u ma nqegħidx sebgħi fuq il-marka ta' l-imsiemer u idi fuq ġenbu, jien ma nemminx" (Ġw 20:25). Iżda meta ra lil Kristu Rxoxt huwa wieġeb bl-isbaħ stqarrija tal-fidi: "Mulej tiegħi u Alla tiegħi" (Ġw 20:28). Skont it-tradizzjoni mar jippriedka fis-Sirja, fil-Persja u fl-Indja fejn ħa l-martirju qrib Madras, minfud b'lanza. Il-fdalijiet tiegħu jinsabu ġewwa l-Katidral ta' Ortona l-Italja. Il-festa tiegħu hija fit-3 ta' Lulju.

SAN MATTEW:
Mattew, bin Alfew minn Kafarnahum kien pubblikan, jiġbor it-taxxi għar-Rumani. L-isem Lhudi tiegħu kien Levi (kif insibu f'Mk u f'Lq) waqt li dak Grieg kien 'Mattew' (kif insibu f'Mt) li jfisser 'don ta' Alla'. Ġie msejjaħ minn Kristu waqt ix-xogħol tiegħu (ara Mt 9:9-13) u laqgħu għandu fid-dar għall-ikel (ara Lq 5:27-32). Huwa ppriedka b'mod partikolari fil-Palestina, fl-Asja Minuri, u skont it-tradizzjoni mar il-Persja u anke l-Etjopja. Huwa kiteb l-ewwel evanġejlu bl-aramajk kif jixhed tajjeb Papija fis-sena 130 w.K. Aktarx ħa l-martirju ġewwa l-Etjopja jew l-Eġittu. Il-festa tiegħu hija fil-21 ta' Settembru.

It-Tielet Grupp

L-aħħar erba' appostli huma Xmun il-Kanani; Ġuda Taddew; Ġakbu t'Alfew u Ġuda l-Iskarjota.

SAN XMUN:
Xmun il-Kanani (skont Mt u Mk), jew Xmun iż-Żelota (skond Lq) aktarx li qabel kien membru tal-grupp rivoluzzjonarju kontra r-Rumani. Huwa magħruf ukoll bħala Xmun l-Imħeġġeġ u kien minn Kana. Skont xi uħud huwa ppriedka fir-Russja, fl-Afrika u anke fil-Persja. Ħa l-martirju fil-Persja. Il-festa tiegħu hija fit-28 t'Ottubru flimkien ma' San Ġuda Taddew.

SAN ĠUDA TADDEW:
Ġuda tat-Taddew hu l-isem li nsibu f'Mt u f'Mk bħala Taddew. F'Luqa u fl-Atti nsibuh bħala Ġuda ta' Ġakbu, għax kien ħu Ġakbu u qarib tal-Mulej (ara Ġuda 1:1). Jissemma fl-aħħar cena waqt id-diskors ta' Ġesù (ara Ġw 14:22). Huwa awtur ta' ittra kanonika u possibbilment it-tielet isqof ta' Ġerusalemm. Ippriedka fl-Asja Minuri u fil-Persja fejn ħa l-martirju. Il-fdalijiet jinsabu fi Franza f'Rheims u f'Toulouse. Il-

festa tiegħu hija fit-28 t'Ottubru ma' San Xmun.

SAN ĠAKBU T'ALFEW:
Ġakbu ż-żgħir, bin Alfew huwa meqjus minn ħafna bħala l-qarib tal-Mulej kif juri San Pawl f'Gal 1:19. Huwa awtur ta' ittra kanonika u sar isqof ta' Ġerusalemm u mexxa l-ewwel Koncilju ta' Ġerusalemm (ara Atti 15:13 u Gal 2:9). Huwa ppriedka fis-Sirja u wara fir-Russja fejn ħa l-martirju billi qasmuh minn nofs fis-sena 62 w.K. Il-festa tiegħu hija fit-3 ta' Mejju flimkien ma' San Filippu.

ĠUDA L-ISKARJOTA – SAN MATTIJA:
L-appostli kollha huma mill-Galilija minbarra Ġuda l-Iskorjota bin Xmun, li aktarx kien minn Keriot, qrib Hebron fin-nofsinhar tal-Ġudeja. Oħrajn isostnu li kien marbut maż-żeloti. Ġuda kien jieħu ħsieb il-kaxxa tal-flus tal-appostli. Ittradixxa lil Kristu għal tletin biċċa tal-fidda (ara Matt 26:14-16). Miet iddisprat minħabba f'dak li għamel billi tgħallaq (ara Matt 27:3-5 u Atti 1:7). Minfloku mbagħad kien intgħażel Mattija kif naraw fl-Atti 1:23. Il-festa ta' San Mattija hija fl-14 ta' Mejju.

Konklużjoni

Ġesù għamel sejħa specjali lil dawn it-tnax il-appostlu biex imorru jippridkaw ir-Rebħa Tiegħu fuq il-mewt, kif insibu fl-aħħar ta' kull vanġelu kanoniku; liema missjoni għadha sejra u tkompli fil-Knisja. Il-mixja tagħhom hija wkoll il-mixja ta' kull wieħed u waħda minna, li tibda mill-mument centrali tas-sejħa ta' Kristu u tkompli bil-missjoni ta' din l-istess sejħa.